

V sanjavem mraku.

Spisal F. Ks. Steržaj.

Tako-le v mraku je bilo.

Komaj vidno se je spuščal večerni plašč nad ravnino. Tam na zapadu je gorelo večerno nebo, posamezni rdeči prameni so vztrepetavali komaj vidno, komaj čutno. Lahni, crlikajoči glasovi murnov so se širili po zraku. Tuintam se je zaslišala kakor samotni odmevi večernih pesem koscev, ki so se vračali trudnih nog, a vedrega in veselega obraza po polju proti domu. V vasi je zalajal pes in umolknil, ali pa je zajekalo trudno dete.

Neki blagodejen mir, poln sreče in zadovoljstva, se je vzpenjal nad vasico, neki mir, kakor nasičen z blagoslovom, kakor trepetajoča sreča osamljenih gorskih vasic — vse povsodi ...

Stari Grum pa je sedel pred svojo nizko kočico na klopi in kadil iz kratkega vivčka. Uveli lici sta se mu vdajali in njegove živahne oči so z vidnim veseljem opazovale dimove oblačke, ki so se lahno zavijale vzpenjale vedno višje, vedno višje in na posled izginjale v večernem mraku.

„Mhm, da! Kakor ta dim, kakor ti dimovi oblački so človeški dnevi. Nastanejo polni življenja, polni moči, pa se polagoma izgublja v večnosti — Da, da — hm.“

In misli so mu polagoma uhajale v preteklost. Spomini so se vabili drug za drugim. Klicali so se in prihajali drug za drugim ...

* * *

Deset let je bil star.

Precej odrasel deček, zdrav, rdečeličen, iskrečih oči. In igral se je včasih, včasih pa pasel domačo živino in zraven prepeval v ranem jutru, v jutranji zori. In ž njim so peli škrjanci visoko pod oblaki in gostoleli svojo jutranjo molitev. In cvetke so se vznemirjale pod vročimi poljubi jutranjih solnčnih žarkov; v tisočeri biserih se je iskrila blago-

dejna rosa na bilkah, izpreminjala se sedaj rdeče, sedaj modro, sedaj zlato.

Ali pa je šel včasih v šolo. Učil se je brati, pisati, računati — in priden je bil, priden — a tudi poreden, nagajiv kakor živo srebro — pa naenkrat zopet miren, boječ in kakor bi se čudil vsemu, kar ga je obdajalo, kar se mu je dvigalo iz lastne duše — opažanje, premišljevanje ...

Tiho in skrivaj, kakor se dviga jutranja zarja nad vrhovi, se mu je vsiljevalo zunanje življenje v njegovo tiho notranjost, in poln strahu, pa vendar obenem tudi radovednosti je zrl v nastajajoči dan, v čudapolno razvijanje svoje duše.

In oče mu je včasih, tako-le v takih spomladnih večerih, pripovedoval o svoji mladosti, o svojih skrbih in težavah, ki so ga nadlegovale, in ga opominjal, naj v takih in sličnih položajih ne obupa — ampak vztraja ...

Kmalu nato mu je umrl dobri in skrbni mož, sama sta ostala z materjo in živela v srečnih spominih nanj.

Da, te dōbe bi si še želel. Še bi hotel preživeti vsa mladostna leta, še bi hotel biti še enkrat samo nekaj hipov oni življenja in radosti polni Ivanček kot nekdanj — — —

* * *

Zopet je bilo minilo deset let.

Niso ga zanimale več igrače, ni se več veselil živine in paše, ni se več čudil okoli njega in v njem nastajajočemu življenju ...

Dozorel je bil, krepek in čil mladenič, poln zdrave, delavne moči in trdih mišic.

V takih-le pomladnih večerih, ko je v vaški cerkvi odzvonilo sv. Florijanu in ko so doma povečerjali, si je ogrnil suknjo, pokrtil klobuk na kodraste lase in počasnih, a lahkinih korakov odšel k tovarišem na vas.

Potem pa so zapeli ...

Včasih so peli tako veselo, tako življenjapolno in radostno, čistih grl, da se je tuintam odprlo okence, in je radovedno pogledala iz njega deva in poslušala, ni li tudi njen zraven...

Včasih pa so peli otožno, v dušo segajoče o prevaranih upih...

Ej, da! Tudi on je vedel, da mu nekje bije zvesto in vdano srce, ki ga ljubi, ki hrepeni po njem —: tam gori na drugem koncu se je radovedno ozirala za njim njegova Anica, z nagajivim nasmehom okrog rdečih ust.

Trdo in mučno je delal dan za dnem, da preskrbi sebi in materi vsakdanjega kruha, in vendar ni godrnjal. Eni so bogati, njim ni treba, drugi pa niso, pa morajo!

Rano zjutraj, ko se je danilo, so šli iz vasi s kosami na ramah. V iskreči rosni krasoti se je dvigalo jutro nad tiho, njega pričakujočo dolino... Zadnji zastori noči so se ločili od vrhov, in v trepetajočem hrepenenju so pričakovale cvetke toplih žarkov.

Za kosci so prinašale grabljice zajutrek. Seno se je parilo, prijeten vonj je dražil čutnice; strnad na brinovem grmu je gostolel pesmico. On in pa Anica sta se ustavila. Tedaj pa jo je vprašal, bi mu li hotela postati žena.

In tisti trenutek se mu je zdelo, kakor bi seno vonjalo še bolj opojno, kakor bi bila strnadova pesem še lepša nego sicer.

Tam od daleč pa se je čulo enakomerno udarjanje klepilnega kladiva po kosi, enakomerno, a vendar prijetno, miloglasno...

* * *

In prešlo je dvajset let.

Od jutra do večera je delal naporno, dan za dnem, brez prenehanja. Solnce ga je žgalo, pot mu je lil po razbeljenem obrazu, žile na rokah so se mu napenjale. A ko je prihajal domov, je bil pozabljen ves trud in vročina, pozabljene vse potne srage.

Tam na trati pred hišo ga je čakalo dvoje otrok, Anton in Anica. Ko sta zagledala očeta, sta pustila igrače in mu radosti žarečih obrazov hitela naproti. Vsak za eno

roko sta se ga oklenila in mu skakaje živahno pripovedovala in tožila, kako jima je bilo dolgočasno brez ateka, kako sta ga komaj pričakovala.

Na pragu pa je stala njegova žena in se smehljala. Obraz njen pa mu je pripovedoval, kako je srečna.

Ogenj na ognjišču je plapolal in metal svetel trak skozi vrata. On pa je sedel na brunu pred hišo, po kolenih mu je plezala Anica, lovila ga za lase, Tonček pa ga je izpraševal o vojaki in puškah in vojski —

Da, in o takih večerih je pozabljal, kako je trpel po dnevu, v takih večerih je hvalžno sklenil roki in hvalil Boga za srečo, ki mu jo naklanja...

* * *

Trideset let —

Dolga dōba, dolga. A sedaj, ko misli nazaj, ni dolga. Kratka je. In vendar lasje so mu osiveli. Sneg mu leži po glavi, hrbet se mu je uklonil roki se mu treseta.

Moj Bog, tako malo let, pa tolika izpremembra! No sicer pa, saj se spodobi, da ima sivo glavo. Kako pa bi si mislila Antonova Anica in Ivanček, da je njihov dedek?

Ta dva nagajivca, to živo srebro, ta nemirna studenca, kako naj bi verjela, če ne bi imel on sivih las? Saj mu še tako nagajata, kako je mlad, krepek. Ej, ta otroka!

In če pomisli, da je bil tudi on ravno tako razposajen, vrtočlav in nagajiv...

Kdaj? — Starec je klonil z glavo.

„Oče, večerjat!“

Živahen, krepek glas ga je poklical v kuhinji. Nato so se začule stopinje, in na pragu je stala mlada ter krepka žena z detotom v naročju.

„Prehladili se boste, oče!“ je dejala skrbno.

„Beži, beži, Marjeta, kopriva ne pozebe“, se je zasmel stari Grum, stresel pepel iz vivčka in stopal za njo v sobo.

Zunaj pa so blestele zvezdice in lahno trepetale. Murni so crlikali, in tuintam je zalajal pes na vasi — —